

Motion till riksdagen 2021/22:2339

av **Nina Lundström (L)**

Gode män för ensamkommande barn

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gode män för ensamkommande barn i asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ensamkommande barn och barnkonventionen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Samhällets insatser och stöd för ensamkommande barn i asylprocessen är bland annat att systemet med gode män ska ge barnet stöd i processen. Att vara god man för ensamkommande barn innebär att företräda barnet i både vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det betyder att den gode mannen har rätt och skyldighet att bestämma i alla frågor som rör barnets angelägenheter, såväl personliga som ekonomiska och rättsliga. Asylprocessen måste hanteras skyndsamt när det gäller barn, och hänsyn till barnets bästa ska alltid beaktas. FN-konventionen om barnets rättigheter och utlänningslagens bestämmelse om hänsynen till barnets bästa innebär att barn måste få goda möjligheter att registrera sig. I det ligger dels att barnet måste få ett offentligt biträde eller en god man som kan bistå barnet vid ansökan, att Migrationsverket har en rimlig tillgänglighet som tar hänsyn till barnets behov och att registreringen sker i rimlig tid.

Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter, Nils Muižnieks, lämnade flera rekommendationer i sin rapport (CommDH (2018)4) gällande ensamkommande barn och unga i Sverige. Rekommendationerna avsåg bl.a. gode män. Kommissionären påtalade att beslut om en god man dröjde för länge samt att lagstiftningen saknade regler kring när en sådan skulle vara utsedd. Det finns heller ingen gräns för hur många ensamkommande som en god man kan ansvara för.

Tidigare erfarenheter visar att när registreringarna av barnens asylansökningar drog ut på tiden, och barnen blev kvar länge i ankomstboendena, innebar det att barnen befann sig hos en kommun under en lång tid utan att vara registrerade och att de inte fick en god man. Detta är inte rimligt. Oberoende myndigheter och domstolar ska

garantera en rättssäker process. Vidare behöver utbildningen för gode män vara likvärdig i hela landet och de som utses till gode män behöver få möjlighet till stöd men också utsättas för ökad tillsyn. I dag finns ingen reglering av hur många barn en god man kan åta sig att biträda. Riksdagen bör tillkännage för regeringen vad som i motionen anförs om gode män för ensamkommande barn i asylprocessen.

Ställföreträdarutredningen har haft i uppdrag att se över regelverket för överförmyndare, gode män och förvaltare för att säkerställa att reglerna är moderna och rättssäkra. För att säkerställa att en god man förordnas för ensamkommande barn, oavsett om barnet söker uppehållstillstånd i Sverige eller inte, föreslår utredningen att ett tillägg ska göras i lagen om god man för ensamkommande barn. Det ska även framgå av lagen att socialnämnden skyndsamt ska ansöka om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare när barnet har fått uppehållstillstånd i Sverige.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har liksom Socialstyrelsen påtalat att ett interimistiskt beslut ofta tar lång tid, många gånger flera månader och ibland ännu längre, och att detta resulterar i att barnet står utan en ställföreträdare under den första kritiska tiden i Sverige. SKR begärde i en skrivelse till Justitiedepartementet i september 2020 ändringar i lagen om god man för ensamkommande barn i syfte att säkerställa att barn utan vårdnadshavare som är kvotflyktingar får en ställföreträdare skyndsamt efter ankomsten.

Det bör säkerställas att ensamkommande barn vid behov får en god man, oavsett om de söker uppehållstillstånd i Sverige eller inte. För att säkerställa en enhetlig tillämpning bör ett förtydligande göras i lagen om god man för ensamkommande barn. Föreningen Sveriges Överförmyndare har påtalat att det ofta dröjer länge innan socialnämnden hos rätten ansöker om eller anmäler behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare för ensamkommande barn. Justitieombudsmannen (JO) har riktat kritik mot en socialnämnd för långsam handläggning i ett ärende om särskilt förordnad vårdnadshavare för ensamkommande barn. Socialnämnden hade enligt beslutet inte ansökt om en sådan vårdnadshavare tre år efter det att frågan väckts hos nämnden. Utredningen föreslår att det ska finnas ett skyndsamhetskrav för socialnämndens ansökan eller anmälan om en särskilt förordnad vårdnadshavare. Bestämmelsen bör tas in i lagen om god man för ensamkommande barn. Det är viktigt att notera att förslag på kompletteringar är i linje med kraven i barnkonventionen som sedan den 1 januari 2020 gäller som lag i Sverige. I konventionen sägs att barnets bästa ska beaktas vid alla åtgärder som rör barn (artikel 3.1). Barnet ska tillförsäkras sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer. Detta bör ges regeringen till känna.

Nina Lundström (L)